

“प्रकृतिचो पास” - मेल्विन रोड्रीगस

- डॉ. चंद्रलेखा, गोवा

रचनाकार खातीर भास म्हळ्यार सत् जाणून घेवपाचे साधन, म्हळ्यार ज्ञानात्मक संवेदन आसा. ताकाच अभिव्यक्त करपाक, पोषित करपाक साधन पूण आसा. अर्थात संवेदनात्मक ज्ञान आसा. भास म्हळ्यार जाणून घेवपाचे साधन हो विचारच नवीन आसा. पयलीं आमी मानतालीं की जाणून घेवपाचे साधन ‘भाषेतर’ आसा, अर्थात भाशेचे भायर आसा. हिंदीचे कवी रघुवीर सहाय हांची एक कवितेचे उदारण घेतल्यार अनभवाक लागून भास कशी बदलता हें पळेंव्येता-

“न सही यह कविता”

यह मेरे हाथ की छटपटाहट ही सही

यह कि मैं घोर उजाले में खोजता हूँ

आग

जब कि हर अभिव्यक्ति

व्यक्ति नहीं

अभिव्यक्ति

जली हुई लकड़ी है न कोयला न राख

(फिल्म के बाद चीख)

भाशेचो शोध हांगा ‘आग’ शब्दांतल्यान नवीन अर्थ प्राप्त करता. भास ‘आग’जाल्या आनी कविता ‘हाथ की छटपटाहट’जाल्या। केदो व्हडलो हो बदल? जेन्ना अन्भव बदलता तेन्ना भास बदलता आनी काव्य-बिंब सृष्टी पूण बदलता. एक सशक्त बिंब काव्य, विशय, वस्तु आनी रुप तत्वांचेर प्रभाव घालता. बिंब सृष्टीक लागून विशय मूर्त आनी ग्राह्य जाता. तशेंच रूप संक्षिप्त आनी दीप्त जाता. हें जितलें खरें तितलेंच हेंवूय खरें की प्या साधनचो वापर गरजे अनुसारच जावंक जाय, नाजाल्यार कविता अग्राह्य जाता. गतिमय बिंब आनी सपड भास मेळून नवीन अणभव सृष्टी म्हळ्यार मेल्विन रोड्रीगस हांची कविता-

“हांव कवी, हांव येतां

तुमच्या भिन्याक, थर्थाल्यांक

सासणाची सुटका दितां

तुमचे भाषेक, तुमच्या उतरांक

मयदिची पाकां दितां

(पृ. 83)

कवि मेल्वीन कोंकणी कवितेंत, नवीन रीतिन शब्द-प्रयोग करता आनी 'भाषेक' मयदिची पाकां दिता. 'भियाक' आनी 'थर्थल्यांक' सास्णाची सुटका दिता. कोंकणी काव्य विशवांत स्वामी सुप्रिय हांचो काव्य संग्रह 'अस्तमतेर' चा.फ्रा.द कोस्ता हांचो 'सोश्याचे कान', लुईस मास्कारेन्यस हांचे काव्य-नाटक 'आब्रांवचे यज्ञादान', जे.बी.मोरायस हांचो काव्य संग्रह 'भितरलें तुफान', मेल्विन रोड्रीगस हांचे काव्य संग्रह 'प्रकृतिचो पास' कोंकणी काव्य विश्वांत नवीन शैली, बिंब सृष्टी, अणभव विश्व, अनुभूतिची विविधताय, सपाट आनी शशक्त भास, गत्यात्मक बिंब सृष्टी जशें 'थळथळत्या आळवा पानार दोवा थेंबो' तांतून दिसपी 'मळब' -विराट तशेंच सूक्ष्म दोनूय स्वरूपांत नवीन संवेदन 'कोंकणी उतरां जिबलेर वोतता'.

रोमांटिक कवी आनी आलोचक भावुकता आनी सहृदयताची मागणी करताले थंय आधुनिक कवी 'समजूनदार' जावपाची मागणी करता. 'प्रकृतिचो पास' कवितेंत कवी 'रोहटांग पासा-ब्या मस्तकार बसोन, मयपासाचो स्वास घेवन, तळात उदारे करुन, आपलें बावळे विस्तारायता, मोन्यांनी सुयदिव कवी कडेन उलयता-

मात्सो मोग वोत म्हजेर
हातार तुज्या विसव घेता
खिणाक वचो संसार रजेर...(पृ.1)

सुयदिवा मनशाच्या हातार विशेव घेता हें संवेदन समजूनदारी शिवाय कळचे ना.मोन्यानी उलोवप म्हळ्यार कितें? शब्दांचो हो उपेग म्हळ्यारच शब्द-चमत्कार! मोन्यानी उलोवप ताच्यांत हांव सोधूंक मेळ्ळो ना.आनी म्हज्यान तो काडूंक कळ्ळो ना.मनीस आनी सुर्योचो हो दोट्टो प्रवास ओनी मानवीय विस्तृतिकरण जशें प्रकाश पाडगांवकार 'सूर्याचे दुख'कवितेंत उजवाडाचे हात पसरायता आनी काळखाची भीक मागता तशेंच कवी मेल्विन प्रकृतिच्या पासांत, संसार-सरगाच्या फरकाचो पडदो पिंजून, उगती पडल्ले रंग भुंयिचेर जे चित्र चितारता तें-

सीतेच्या भुरग्यांक
नाझरेताची आवय पानो खावयता
पैगंबर पांयांक पांयजणां
बांदून नाचता
आनी रडच्या भुरग्यांक
खेळयता, भुजयता
रामाचेंय मन पिसवयता

खरेंच हांगा कवितेची फुलां मनांत, नकेतिरांची माळा गळ्यांत आनी मुक्तिचीं किरणां दोळ्यांत विश्वबंधुत्वचे सपन साकार करता. प्रेम-विश्वच्या प्रकाशांत सूर्य संबंध

मानवीय असतित्वाचेर पसरना जाल्यारच अजाब.ही रंगमंची सामान्य ना. हो मोनो पडसाद, आपलो मोनो परमळ सुंदर बोलक्या चित्रान पैगंबराकूय पांयजणां बांदून नाचयता... मनीसपणाच्या मोगाचे हे चित्रण कविच्या मानस क्षितिजचेर आकर घेता आनी विश्व रंग मांचियेर साकार जाता... अनुभूतिचे विस्तृतीकरण ते हें. एक स्पंदनातल्यान दुसरें स्पंदन पसरता आनी गत्यात्मक स्वरुपांन सघन बिंब आकार घेता. 'मलांतली फुलां' गळ्यांतली माळा, दोळ्यांतली किरणां... कवितेंतल्यान साकार जावन कोंकणी कवितेक नवो शणगार सजयता.

ह्या कवी कडेन नेत्रावती, मांडोविच्यो, शरावती, जुवारिच्यो, पूर्वजांचो मयपास आज्यापांच्यो ह्यो गुळ्यो कोंकणी वनाक सुंदरसाण हाडटा. चा.फ्रा.चे सपन नेत्रावती-जुवारीचो संगम आसा तर मेल्विनचे सपन अंतरराष्ट्रीय कोंकणी विश्व आसा. "तो वोताक जळल्यांनी संबंघ रचूंक पावता, ताका सावळेचो अर्थूय कळटा (पृ.29). ज्या रचनाकाराक आपल्या मार्गाचे वोत, सावळी, मूळ, पान, फूल हांचे संवेदन कळटा तो आपल्या गंतव्य सथान Destination point - चेर यथार्थतायेच्या वोतान सुकोन, सावळी सोधता. कोंकणीची ही फुलां, कोंकणी साहित्य खातीर नवीन वातायन- ventilator तयार करता. केन्ना केन्ना तें भाव-विश्व, युगीन परिवेश (भोंवतण, वातावरण, हवामान, अनुक्रमान surrounding, Atmosphere, Weather।) विसंगती विडंबना, अनुभूतिची जटिलताय आनी ताण तणाव, ईमानदारी हांच्या अंतर्गत नवीन मूल्यांची स्थापना करता. मनशाची आयजची जीण ज्या परिवेश अंतर्गत तो जियेता थंय बदलिल्या भाव स्पंदना भीतर विसंगती आनी विडंबनाचे साम्राज्य आसा. आंतरजाळ्यावरीं विषमताय आसा. ह्या सगल्यांक कवी ईमानदारीपूर्वक व्यक्त करता. हरशीं ह्या कवीन आतां मेरेन तीन काव्य संग्रह दिल्या-

1989 त मोगापेळो

1996 त फितां

2004 त वाट

2008 त प्रकृतिचो पास

'वाट' काव्य संग्रहाचे पृ. 21-22चेर 'नशिबाची भुक' कविता खूबच सुंदर आसा-

जीव जय या पोट जाय? / हें खंयचेंय चिंतचे आदी

भुकेच्या बोमांक / दुरीग कोसाळतात / तडी पासाळतात

काळजाक काळीज झळकाना / रगत रगताक वोळकना

पोटाची भुक म्हळ्यार / नशिबाचे दोरयेर उमकळचें

पोंदा मरणाचें कोंड जाणा आसोन पेंचाडचें

भुकेच्या बोमांक दुरीग कोसळप, तडी फासाळप, काळजाक कोळीज न झळकप, रगत रगताक न वोळकप, नशिबाची दोरी ताचेर हुमकळपी जीण, पोंदा मरणा कोंड तरी

पेचाडचें हें संवेदन विसंगति वांगडा विडंबन आसा, नशीबाची दोरीचे ताण तणाव आसा, रगताचे संबंधची जटिलताय आसा. स्थिर बिंब आनी गतिमान बिंब विशीं हांवे जे पयली बरयल्या, ताची प्राचिनी कविची कविता आसा. हिंदीचे कवि रघुवीर सहाय हांची 'हाथ की छटपटाहट' एक घडपड, एक हुमकळपी संवेदन व्यक्त जाता तशेंच कोंकणी कवितेंतल्यान नें नशीबाची दोरीतल्यान गतिमान जाता. कोंकणी कवितेचे स्थिर आनी स्थूल बिंब 'आळवाच्या पानाची थरथर' आनी 'थर्थल्यांक' गतीमान करता. 'गळून पडिल्ले चित्र' आसा ताका बदलिल्ले संवेदन आनी भास वांगडाच नवीन बिंब सृश्टी रचना जी सपाट भास वांगडाच विडंबनची सृश्टी करता. संबंधाचे नवीन समीकरणूय दिता.

तशेंच पान 19-20 चेर जीण आनी मरण हांच्या प्रवासाक निमाणे वेळार फोंडातले पेटेचेर उडयिल्ली माती वांगडाच पसरिल्ली माती आनी पसरिल्ले संबंध, तांची खीणयाळीं तत्वां मरणाक जीणेची नवीन भास दिता, विडंबन स्पष्ट करता, "मोळबाचेर पसरायिल्लया रगतांनी" अस्तमतेचे साम्राज्य वर्णानि जीणेची सांज आनी आयुश्याचो अंत अंतिम प्रकाशामय वातावरणांत व्यक्त जाता-

“...मरणाक आयिल्ली / फातर मातीं
 फोंडातले पेटेचेर / उडयताना
 संबंधांचे एकेक अर्थ / सांजेच्या सुर्यान
 आदेवस मागताना / मोळबाचेर पसरायिल्लया
 रगतांनी झलकेक पडटात.”

हांगा 'मोळब', 'पसर', 'रगत' आनी झळक एकेक शब्द, सुर्याचो आदेवस मागप, फातर माती... पसरण... जीणेचे अर्थ स्पष्ट करतात. अनुभूतिचे अनभव आनी अर्थघटन अनेकार्थानी भरिल्ले आसात.

कविता प्रादेशिकताय वांगडाच वैश्विक प्रश्नांच्यो विचार करताना, अनुभूत केल्ल्या अणभवांचो प्रवास आसा. खंयचेय साहित्य आपल्या प्रदेशाच्या भौगोलीक संदर्भान व्यक्त जाताना मानवीय संवेदना अंतर्गत विस्तृत जाता. प्रदेश विशेश, वैश्विक जागरूकतायेक लागून ब्रह्मांडीय तत्वांचो आसपाव करपाक सक्षम आनी समर्थ जाता. फक्त भास बदलता 'जिविताचें होडे' आपलीच जडसाण, बुडप, बचावेची वाट कळना हाची खंत व्यक्त करता. आपलें महाभारत-पांडव आनी कौरव आमचे विश्व ह्या सगळ्यांचो दिश्टावो आसा. यथार्थ चित्रणच ना तर तातूंत यथार्थ अर्थ सोधपाचो प्रयास आसा. निषेध आसा ताचो निषेध व्यक्त करताना ताका एक विशिष्ट मूल्यवत्ता दिवपाचो प्रयास आसा, देखीक वेक्तित्वाचे प्राचित, रोहटांग पासाचे पलतडीचो प्रवास, बूसा, मसणाचो गांव, भाणशिर्या लागीं मलेकोडी गांवचे स्पंदन आनी वेक्तित्वाचें प्राचीत दोनूय कविता चड महत्वपूरण थारता

मलेकोडी (पृ. 79)

दोंगराच्या शांतपणांत / बुडच्या सुर्याची किरणां
सागोणिच्या खोल्यां लागीं मिरयताना...

पयशिल्लया नेत्रावतितय / मोसराची भरती येता...

वेक्तित्वाचे (पृ 33)

वेळ धांवलो / दीस गेले / काळ सरले / वरसां खिरलीं

चोर आनी / सुणीं म्हज्यान घडलीं

गार आनी घोणी म्हज्यांन वाडलीं...।

सागोण - पातोळी करपाक वापरतात तें हळदीचे पाना सारकें पान-खोल-सूर्याची किरणां सागोणिच्या खोलिया लागीं मिरयता तेन्ना पयशिल्लया नेत्रावतितय ताचो मोसर येता अर्थात मत्सर येता इतलेंच न्हय पूण ताची भरती येता पणसाच्या पतोळ्यांक परमळ दीवंक सकचे खोले अर्थात पानां, थकल्या काळजांनी परमळ फुंकचे त्राण जोडतात! थकिल्ले कालिज तरीय परमळ फुंकचो हावेस, पानांचे हें संवेदन परमळ वांगडाच खोल्यांचो त्रास स्पष्ट करता. “मोळबाच्या मस्तकार पुनव फुट्टा” हो शब्द चमत्कार, दणसल्ल्या मुल्यांचेर आनी तणाच्या मुलकाटांचो.. उरबेचो नाच, प्राकृतिक दृश्याक सभार करता, व्याधीन भरिल्ले मनिस आपल्यो काळजा उडी कश्यो तांडच्यो? हो प्रश्न चिह्न घेवन शांत दोंगरा कडेन आयल्या. आपलें हाल-उपाद्रें जीणेची वास्तविकताय, ती धडपड आनी हांगाचे शांत वातावरण, खोलांचो परमळ... मनीस आपल्या यथार्थचो अर्थ सोधता... शांत दोंगर म्हळ्यार मनशा खातीर स्थिर रावपाचे सीमा चिह्न. व्याधी शिवाय जीण ना, जीण म्हळ्यार सुख-दुख, काळोख-उजवाड, राग-विराग, हास-रड हांचो संगम. मानवीय जीवनांत ह्यो सगळ्यो भावना आसान म्हणच ती संतुलीत जाता. स्वर्गांत सुखच सुख. नरकांत दुखच दुख, पूण धर्तरेचेर मानवीय जीवनांत दोनूय अणभव मेळटात. सुख आसता म्हूण दुखाचो अनुभव आनी दुख आसा म्हूण सुखाचे महत्व कळटा. हाकाच लागून मानवीय जीण, मानव संदर्भांत, संवेदनशील अवस्थेंत आपलो वर्तमान वेंगायता. तातूंतले धागे एक एकदा मनशाक अस्थिर करता, तेन्ना दोंगराची स्थिरताय ताका मार्ग दाखायता आनी अस्थिरतायेच्या संवेदनातल्यानच दोंगराची अचलताय मार्ग दाखयता, नवीन संदेश दिता... आवयच्या गोपांत जी थाकाय मेळटा ताशी प्रकृती मातेच्या गोपांतूय अपार शांती मेळटा. औद्योगीकरण फाटली धांवपळ, मनशाची स्वार्थी आनी संकुचित वृत्ती प्रकृतीचे संवेदन आत्मसात करूच शकना! तो सगळें आपल्या खातीरच दवरूंक आशेता... लालच आनी लोभ ताची वृत्तीक आनीक सघन करता. प्रकृती नश्ट जायत वता... पर्यावरणचे प्रदूषण... गणती ना इतलें प्रश्न...

“तुजी माती वोळकना जालों, तुजे पांचवें पचयना जालों...

काळजांतले मनीसपण गिदांक वोंपलें (पृ.61)

दोरी वोडचो खेळ... आनी वेक्तित्वाचे प्राचीन दोनूय कविता मनशां भितर जें आसा तें नकारात्मक आसा...बरें संस्कार, बरें गुण हकारात्मक संवेदन नाशिल्ल्यान मनीस ‘आपलेच जडायेन बुडोन आसा’(पृ.33) बचावेची वाट कळ ना उजवाडाची दिवटी मेळना.प्राचीन करुनय मनीस, येता ते पिळगी खातीर प्रकृतीक वाचोवंक पावतलो? ‘कानडी माती आनी कोंकणी कवी’ह्या काव्य संग्रहांत ‘कपडे सुकोवपाची दोरी’कविता आसा थंय कपडे आनी दोरीचो संबंध कसो आसता? हाचेर आपलें चिंतन दिता.घरांतली मनशां गरीब आसा की गिरेस्त? घरांत सोयरी आयल्यात काय ना हाचो अदमास ते दोरीये वयल्यान येता.मेल्विनचे संवेदन “जिण्ये आनी मरण मधलो खेळ” (पृ.19) म्हूण व्यक्त करता.वैश्वीक संस्कृतीच्या संदर्भान आमची जीण कशी बदल्ल्या...खाणीपीणीचे स्थित्यंतर कशें जालां हे दिश्टी पडटा.

“दुडू मोडून खा खा...आनी

चरब जिरवपाकूच गुळ्ये खा खा आनी खा

जीण जियेवपाची कला आमी विसरल्यात

संबंधाचे समीकरण “वोता आनी संबंध”कविता व्यक्त करता.वोताक जळ नासताना जर सावळी सोधता तर संबंध रचूंक पावना.मानूया रचलेय तर ते संबंध टिक ना.आपली जीण जियेता आसताना ज्या समाजाचे संवेदन ज्ञान रूपान अणभवता ताची सार्थकता महळ्यार कवितेचो परिवेश कसो व्यक्त जाता आनी कवीची सहानुभूती खंय आसा हाचे वयल्यान थारावं येता. “कामेल्यांच्यो वोवियो”(पृ.27) कवीची डी-कलास जावपाची वृत्ती दाखयता.आपलो सामाजिक स्तर सोडून जेन्ना कवी दुसर्या सामाजिक स्तर कडेन आपले संवेदन जोडटा तेन्ना जी बिंब सृश्टी येता ती-

“घोळतां घोळतां वोतां / गयीत रावले गितां...”

“लायो करूंक भातां / जिण्ये पावलांची...”

जीवन वोतांत भाजून वता, गोबोर जाता... पूण शेतां पिकाळ जातलीं तांच्या फुडाराचीं! कश्टाळू मनशाक कितले झरचे पडता? वोतांत घामाच्यो पावळ्यो गळटा, पूण हांगा तर कपडेच न्हय कपड्यांची सुतां घामान न्हय तर रगतान भिजता...“रगतान भिजलीं सुतां” हो शब्द प्रयोग अभिव्यक्तीची सघनताय दाखयता? कविता महळ्यार मोनी व्यथेक वाचा दिवपाचो यत्न आसता.अर्थात काव्य बोल्कें चित्र आसता, आनी चित्र मोनी कविता आसता. मोन्यांनी जी मनशां आपलें काम करीत रावता, जांची नोंध घेवची अशें कोणाकूच दिसाना थंय कवीचे संवेदन ती मोनी व्यथेक ग्रहण करता ताका चित्रात्मक रूपान व्यक्त करता तेन्ना-

“भाजून वचोन वोतां /गोबोर जालें आतां
पिकाळ जातली शेतां /तांच्या फुडाराचीं!”

कबीरच्या उतरांनी सांगचे जाल्यार -

“चलती चाकी देख के दिया कबीरा रोय
दो पाटन के बीच में बाकी बचा न कोय...”

भाजप आनी गोबोर जावप आपल्या फुडाराचीं शेतां पिकाळ करपाक. खरेंच तांचो फुडार पिकाळ जाता? ‘पोटा भूकेचीं शितां विसारप’ तांची वास्तविकतायेचो चिंतार आसा... ‘उज्याचिंमू वोतां न्हावप’ है बिंब ओलसाण आनी उजो दोन संवेदन एका वांगडा साकार जाता आनी कामेल्यांच्यो चितार सफलतायेन व्यक्त करता. कवी जी संवेदन ग्रहण करता ती दोन तरांची आसूं येता-

एक - कवी आपल्या सामाजिक स्तरची मोटारींत बसल्या... चारूय खिडकीचे रंगीन काच वयर चडयल्यात आनी त्या रंगीन माध्यमांतल्यान कवीचे संवेदन पसार जाता. काव्यचित्र तयार जाता

दोन - कवी उकत्या पांयांनी आपल्या सामाजिक स्तराची चिंता करनासतना संवेदन प्राप्त करता आनी आपल्याच ज्ञानात्मक संवेदनातल्यान, आपूणच माध्यम जावन व्यक्त करता।

मेल्विनाची कविता दुसर्या तरांनी मोड्टा.जेन्ना कवी आपूणच माध्यम जाता तेन्ना जी शाब्दिक चित्रात्मकता, बिंबात्मकता, प्रतीकात्मकता तयार जाता ती अनुभूती, तणाव, विडंबन, विसंगती, विडंबन आनी तांतूतल्यान निशेपी नवीन काव्य-मूल्य कशें स्थापीत जाता हाचो दिश्टावो ‘वाट’ काव्य संग्रहातली ‘झुज’ कविता पृ.22-23 दिता.ही कविता आलोचक रिचर्डस हांचे काव्य द्विविध विभाजन Poetry of Inclusion and Poetry of Exclusion नांवान व्यक्त करता. प्रो. नामवर सिंहजी “कविता के नए प्रतिमान” पुस्तकांत (पृ.170-171) ह्या विभाजनाक क्रमशः अंतर्वेशी काव्य आनी अपवर्जी काव्य म्हणटा.तांच्या विचार प्रमाण अंतर्वेशी काव्या, अपवर्जी काव्य परस श्रेष्ठ आसा कारण ह्या काव्य अंतर्गत अन्विति आनी संतुलन चड जटिल आसता. कवी सायास स्वरुपांत विसंवादी तत्वांचो आसपाव करता आनी निरंतर आपल्या संदर्भाचो विस्तार करता.तशेंच ह्या प्रकारांत अनुभूति अंतर्गत विरुद्धांचे सामंजस्य महत्वपूर्ण जाता कारण मूलतः संदर्भात ती अनुभूति संघर्षमय आसता.घडये कवी कर्मक्षेत्राचे ते एक सौंदर्य आसता.ताण-तणाव, संघर्ष, जटिलताय हांचे द्वंद्व तांतून सामंजस्य हाडप, आपली अनुभूतिक आनीक विस्तृत करप आनीक द्वंदात्मक करप आनी हे जटिल संवेदन कवितेक आनीक विस्तृत करता.

‘झुज’ कविता दीर्घ कविता आसा.हातून रचनाकाराचो संघर्ष द्वंदात्मक स्थितीतल्यान

जो तणाव प्रकट करता त्याच तणावातल्यान संघर्षात्मक वातावरण तयार जाता.भायलो संघर्ष, भीतर पावता आनीक तीव्र जाता.कवी आनी केलसी हांचे हे 'दुबाय संवेदन' दुबायची पृष्ठभूमीक लागून आनीक खरपणान जाणवता, राजकीय संदर्भ-

“वाजपेयी आनी आडवाणीच्या कदेलान्चो एक पांय
आपल्या उतरांनी मोडून...

“दाव्या हातान वाकोर धरून हो पाकिस्तानी केलसी
म्हज्या गळ्यालागचें खाड काडता”

“पाकिस्तानी सोजेरांच्या हातांन सांपडल्या
भारतीय सोजेराची कांप, महज्या शीरांनी!

राजकीय मंत्रणा असफल जाता आनी दुबायांतली ही सामान्य मनशां- भारतीय आनी पाकिस्तानी एक दुसर्याचेर विश्वास दवरूं शकना, आनी विश्वास दवरल्या शिवाय रावूय शकना. रातची इकरा वरां जाल्या, सेलुनांत तिसरो कोण ना-

“दावो दोळो तिरसो करून
सेलुनांतल्यान आरशा भायर
जनेराच्या हिवांतलो

निदोंक गेल्लो, दुबायांतलो
मारोग देखताना

कारगिल दोग्रावयल्या कुलकुल्यातय
झुजल्या सोजेरांवरी, गोमटयाच्यो काती
वाकोराच्ये धारिलार्गीं, झुजतात भोगता...

भायर शांतताय पूण भितर झूज दोनूय मनशांच्या मनांत, मसतिष्कांत आनी 'जनेराच्या हिवांत निदोंक गेल्लो दुबायांतलो मारोग' हे मानवीकरण अलंकार भितरलो घुस्पगोंदळ चित्रित करपाक कवी सफल जाल्या-

आमी बोर्डरावयली मनशां इंडियाच्या गुळ्यांक आमचे संबध तुटतात, कालजां फाळतात... आकस्मात कवितेंत एक बदल येता जेन्ना पाकिस्तानी केलसी आपलें सात वरसांचे चल्येक फातिमाक याद करता -

“धारुण लेकल्लया केलिसचें
काळींज लोण्यावारी कडता
आनी दोळ्यांतले एक दूक
झडोन महज्या आंगार
पांगरल्लया वस्त्राचेर झरता...”

कवितेचो हो अंतर्वेशी प्रवास इतलो सुंदर विणून आयल्या की एकेक विरोधी अंतर्विरोधी, विसंवादी-संवादी, तणाव-द्वंद्व आनी तांचे विरुद्धांचे सामंजस्य सुंदर टेकसचर तयार करता. एक विचार बिंदू एक व्यक्ती कडल्यान सुरु जाता, दुसरयांत ताचो विकास जाता आनी विरुद्धांचे सामंजस्य जावन, संतुलीत रुपान, मानवीय संदर्भांत कविता अग्रसर जाता. कविता जेन्ना सम् प्राप्त करता तेन्ना कवीच्या मनांत नव्यान एक झुज सुरु जाता... आकेर नातल्ले झुज. ही कविता, कोंकणी कवितेच्या मळार आपली नवीन वाट वेंचून काडटा.कर्णाटकातली कोंकणी कविताचे हे अनुभूति विश्व, आमचे अनुभुतीक आनीक समृद्ध करता!

कविता महळ्यार शब्दांच्या माध्यमांतल्यान आकार घेवपी संहिता जाका आंतरसंहितात्मकतायेन विणून रचनाकार प्रस्तुत करता.शब्द केन्ना विस्तृत जाता तर केन्ना केन्ना अर्थ संकुचन जाता.मनशाची जीण अस्खलित प्रवाहांत व्हांवता.जीण जशी बदलता, नवीन नवीन वैज्ञानीक आविष्कार जाता आनी नवीन शब्द पूण येता.जशें कम्प्यूटर आनी सेलफोन हांची उतरावळ, टी.व्ही.ची शब्दावली आदि. कोंकणीन ‘भाणशिरें’ हे उतर शीत वाळपा खातीर वापारचो कपडो वा निर्लज्ज.कवी मेल्विन “भाणशीरयालागीं” कवितेंत बदलिल्लया काळांत आनी संदर्भांत ‘भाणशिरें’ कशें बदलल्या? मनशांचे भेस बदलल्या तशेंच भाणशिरयाकूय नवीन अवतार मेळ्ळ्या हाचे वर्णन विनोदी शैलीन करता. “आबाचे पुडवे ना मांयचो घागो ना, हुकू सुटल्लें बाजवेना, बुराक पडिल्ले बंजाणूय ना, मार्केट सोडन आता सुपर मार्केट, चुले सोडून आता गेस आनी अवन आयल्यात. भाणशिरें पयली पोरल्यांतल्या धुरयांत सुकतालेंय, कुंबू जाताना रांदणिच्या उंज्यांत भस्मातालेंय.आयज ताका सुकोवपाक मार्बल आसा. स्टेटस सिम्बोल इतलें वाडल्या की घोव सुद्धा बायलेक “महज्या मोगाचें भागशिरें”महणटा तें पूण बायलेक बरें दिसता-

“बदलल्ल्या समाजांत नशीब तुजें /भांगरांत बरयलां

‘भाणशिर्या म्हणोन गाळी दिंवचे /दीसय गेल्यात

तुजें ‘स्टेटस’ऊंच पावलां...”

बायल एक एकदा न्हावंक चुकता पूण भाणशिरयाक मोगान न्हाणयता! शब्द विस्तार, संकुचन, अर्थ आनी अर्थ-विस्तार, मनशांचे स्टेटस तशेंच शब्दांचे पूण आसता. शब्द - यात्राचे अध्ययन काव्य अंतर्गत, आपलो युग, इतिहास, समाज, जीण, विकास, सांस्कृतिक संदर्भ, घर, घरची रांदण, घरच्या लोकांचे कपडे... विज्ञान-प्रगती वा अधोगती, प्रकृती, पर्यावरण सगळ्यांचे अध्ययन करुं येता.काव्यच न्हय तर सबंध साहित्य अध्ययन पूण करुं येता.

दीर्घ कविता आनी मेल्विन, आपल्या युग अंतर्गत, कोंकमी कविते खातीर नवीन

पृष्ठभूंय तयार करता तांतूनच नवीन सामाजिक तशेंच ऐतिहासिक विकास यात्रा पूण रेखांकित जाता. हांतून बूसा बूसा, दुबाय गोल्ड सुख, मलेकोडी, वेकित्वाचे प्राचीत, झुज कविता घेवं येता. बेसलानची दुरंत कथाचेर तर नाट्यात्मक आनी ऐतिहासिक संदर्भांत, वैशिवक समाज दृष्टि घेवन तांचे द्रंद्र, तणाव, विसंगत तत्वां आनी तांचो मानवीय संदर्भ घेवन वेगळो लेखच बरोवचो पडटलो. विरूद्धांचे सामंजस्य आनी तांचे वैश्विक धागे कशें जुळल्या आनी घुसपल्या हाचेर विश्लेषण करचें पडटले. हातूंतल्यानच येता ती पिळगी, तांचे बाळविश्व, मानवीय संदर्भ जोडून अध्ययन करचें पडटले. बेसलानची दुरंत कथा ऐतिहासिक विश्वांत अनंत, शाशवत, चिरंतन, चिरंजीवी आसा. जशें मनशांची जीण आनी ताचे मानवीय मूल्य. कर्णाटक कोंकणी साहित्याचो खजिनो महळ्यार कोंकणी साहित्य खातीर आपलो विकास करपाक एक विस्तृत मार्ग, नवीन साहित्यिक विधा, विशय आनी आशय हांचे विस्तृतीकरण...शरावती, नेत्रावती प्रवाह, मांडवीच्या जुवारीच्या प्रवाहांचो सुप्त आनी दीप्त मार्ग आसा... संस्कृति आसा... कोंकणी संस्कृतीचो धबधबो आसा...साहित्य वांगडाच, आमचे संगीत, मांड-सोभणा संस्था तांचो अनवरत निरंतरी ताल आसा, कोंकणी विश्व केंद्र आसा, आमच्या कुळाराचे विकासीत अस्तित्व आसा... चा.फ्रा. आनी एरिक ओजारियो, बस्तीमाम सारकें वावुरपी आसात...तेत्तीस कादंबरी बरोवपी एडविन डीसोजा आसा अनगिनत महळ्यार मेजणी करुंक कठीण वतलें इतलें समृद्ध मळ आसा ह्या प्रवाहाक समजून घेवंया. कोंकणी साहित्याक नवीन वातायन दिवपाचे काम हो धबधबो करूं सकता तांचे स्वागत जावचे... कवी मेल्विन कोंकणी कवितेक अंतरराष्ट्रीय पांवड्यार पावोवपाचो हावेस धरता. हांव म्हण्टा चारुय वाठारातली कोंकणी चतुर्भूजांचो विकास जावचो...अंतराष्ट्रीय मळार कोंकणी साहित्य चक्रवृद्धी स्वरूपांत पावचे...

हांव कवी, आपवन व्हरतां
सदां सोभित कोंकणी वनाक
तुमकां मोगान भोवडेक व्हरतां
कोंकणी उतरां जिवलेर वोतुन
जिवीत सासणाक पावन करतां

ह्या वनांतले एक एक रूख...डाळ्यो...पानां...साहित्यिक तशेंच सांस्कृतीक मळ विश्लेषित जावंचे आनी कोंकणी धारा आपल्या विविध रूपांत आनीक समृद्ध जावंची हीच अभयर्थना.

